

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος εικοστός.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἑτήσια. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδοῦ Σταδίου 32.

27 Ὀκτωβρίου 1885

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΒΟΥΣΑΡΗ

κατὰ τὰς διηγήσεις αὐτοπτῶν.

Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος τὰ πράγματα τῆς πατρίδος περιέστησαν εἰς θέσιν κρισιμωτάτην. Ἐν ᾧ οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐξήντησαν τὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους καὶ παρὰ μικρὸν ἀπεμάραναν τὸ φρόνημα τῶν ἀγωνιζομένων, δεινότατος κίνδυνος ἠπέιλει ἐξῴθεν νὰ κατασβέσῃ καὶ τὰ τελευταῖα ζώπυρα τῆς ἐπαναστάσεως. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐκστρατείας τοῦ Δράμαλη, ὁ Σουλτάνος ἀπεφάσισε διὰ συντόνου ἐνεργείας νὰ καταπνίξῃ σθεναρῶς πᾶσαν ἀντίστασιν. Στόλος ἰσχυρὸς ἀπέστειλε μὴν Ἀπριλίῳ τοῦ 1823 ὑπὸ τὸν καπετὰν πασᾶν Χουσεῖν Μεχμέτ τὸν Τοπάλην καὶ ἐνωθεὶς κατὰ τὸν ἐπόμενον μῆνα ἐν Τενέδῳ μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, ἔφρασεν ἀνενόχλητος μέχρι Πατρῶν. Δύο δὲ μοῖραι πολυαριθμοῦ στρατοῦ διετάχθησαν νὰ εἰσελάσωσιν εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ἢ μὲν ἐκ Θεσσαλίας, ἢ δὲ ἐξ Ἠπείρου, καὶ ἐνούμεναι ἐν Πελοποννήσῳ νὰ χειρῶσωσιν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐκστρατείας ἤμιστα ἀπέβησαν ὅποια προσεδόκα ἢ Πύλη· ὁ μὲν στόλος φοβηθεὶς ἐπίθεσιν μικρᾶς μοίρας Ὑδραίων καὶ Ψαριανῶν ἐπανῆλθεν ἀδόξως εἰς Ἑλλάσποντον· ἢ δὲ ὑπὸ τὸν Ἰουσοῦν πασᾶν Περικόφτσαλην μοῖρα, προελάσασα μόνον μέχρι Βοιωτίας καὶ Φωκίδος, οὐδὲν γενναῖον ἐπραξεν. Ὁ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου ὀξείως καταστείλας τὴν ἐπανάστασιν ἐν Βλαχίᾳ Ἰουσοῦν, μετὰ τινος ἀσημάντους ἐν Ἀττικῇ καὶ Εὐβοίᾳ συμπλοκάς, ἐπανήγαγεν εἰς Λαμίαν τὰ λείψανα τοῦ ὑπὸ ἐπιδημίας δεκατισθέντος στρατοῦ του.

Ἀλλὰ καὶ οὕτως ὁ ἐπικείμενος τοῖς Ἑλλησι κίνδυνος ἐκ τῆς ἐτέρας μοίρας τοῦ κατὰ ξηρὰν στρατοῦ ἦν μέγας καὶ φοβερός. Εἰ καὶ οἱ δωδεκασχιλίοι Ἄλβανοὶ οἱ ἐντολῇ τοῦ Σουλτάνου στρατολογηθέντες ὑπὸ τοῦ ἐκ Πατρῶν Ἰουσοῦν πασᾶ Σέρεζλη σκισιάσαντες διέλυσαν ἐν Βονίτση τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐξ ἄρκτου κατερχόμεναι πολυαριθμοὶ στρατιαι

ἀνδρείων καὶ ἐμπειροπολέμων Ἄλβανῶν ὑπὸ τὸν Μουσταῖν καὶ τὸν Ὁμέρ Βριώνην ἤρκουν καὶ μόναι νὰ καθυποτάξωσι τὴν διχοστατοῦσαν Ἑλλάδα.

Ὁ νεαρὸς καὶ γενναῖος Μουσταῖ πασσᾶς, βεζιρῆς τῆς Σκόδρας, διὰ παρακλήσεων καὶ ὑποσχέσεων ἐπέισθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, λαβὼν ὡς πρῶτην ἀμοιβὴν τῆς προθυμίας του ταύτης τὰ πασσαλικά τῆς Ἀχρίδος καὶ τοῦ Ἐλβασάν. Οἱ ὑπ' αὐτοῦ στρατολογηθέντες, εἰς πλείονας τῶν δωδεκασχιλίων συμποσοῦμενοι, συνεκεντρώθησαν περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου τοῦ 1823 ἐν Τρικάλαις τῆς Θεσσαλίας, ὅπου ἐπεθεώρησεν αὐτοὺς ὁ Σερασκιέρης. Ἡ στρατιὰ συνεκροτεῖτο ἐξ ἐπιλέκτων ἀνδρῶν τῶν πασσαλικῶν τῆς Γκεγκαριᾶς, ἦτοι τοῦ Ἰπέκ, τῆς Πρισρένης, τῆς Γιάνκουβας, τῆς Δίβρας, τῆς Ἀχρίδος, τοῦ Ἐλβασάν, ἐκ τῶν φιλοπολέμων Σκοδριάνων καὶ τῶν καθολικῶν χριστιανῶν τῆς ὀρεινῆς Λέσνιας, τῶν Μιρδιτῶν. Τὸ ὁμῆθησκον οὐδαμῶς ἴσχυε ν' ἀναστειλῇ τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὁρμὴν τῶν τελευταίων τούτων· τούναντίον δὲ ἀντὶ νὰ αἰσχύνωνται διὰ τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τοιοῦτον πόλεμον, ἐν τῇ προφυλακῇ τεταγμένοι, ἠγανάκτων, διότι αἱ τῶν χριστιανῶν ἐπιθέσεις αὐτοὺς μάλιστα ἐβλαπτον καίπερ χριστιανούς ἐπίσης.

— Κ' εἰμὲις Χριστιᾶνο, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἑλληνας. Πάπα Ῥώμ. εἰμὲις, Πάπα Σταμπὸλ σεῖς. Ἐμεις μπέσα μὲ Σουλτᾶνο νὰ τὸν βοηθοῦμε 'ς τὰ σεφίρια.

Μετὰ τῆς στρατιᾶς τοῦ βεζιρίου τῆς Σκόδρας ἐμελλε νὰ ἐνωθῇ ἢ ὑπὸ τὸν Ὁμέρ Βριώνην, τὸν πασᾶν τοῦ Αὐλώνος, τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Δελβίνου, ὁ ὁποῖος ἐστρατολόγησεν ἐκ τῶν πασσαλικῶν του τετρακισχιλίους Ἄλβανούς.

Τὸ σουλτανικὸν φηρμάνι διέτασσε τὸν Μουσταῖν νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ τὸν συνήθη δρόμον τῶν ἄλλων ἐκστρατειῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν Ἀγραφῶν διελθῶν νὰ ὑποτάξῃ τὴν ὀρεινὴν Αἰτωλίαν καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν, στερῶν τοὺς ἀποστάτας τοῦ μόνου ἐν ταῖς ἡτταῖς καταφυγίου. Ἐχύθη λοιπὸν ὁ Ἄλβανικὸς χεῖμαρος εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα καὶ κατέκλυσε αὐτὴν συμπαράσῳρων πᾶν τὸ προστυχόν. Οἱ πλείστοι τῶν ἀνυποτάκτων

ὄρειων ὄπλαρχηγῶν «ἔβαλαν καλπᾶκι,» κατὰ τὴν συνήθη τότε ἔκφρασιν, ἥτοι ἐπροσκύνησαν τὸν κραταῖον Σερασκέρην. Καὶ προθύμως ὑπισχεῖτο οὗτος εἰς πάντας ἀμνηστίαν, πλὴν τοῦ Ἀσὶ Μάρκου, τοῦ ἀντάρτου Βότσαρη, ὃν ἐσκόπει νὰ στείλῃ αἰχμάλωτον εἰς Σταμπούλ, ὡς τὸ περιφανέστατον τρόπαιον τῶν νικῶν αὐτοῦ:

Γραμματικὸν ἐφώνασε, κρυφὰ τὸν κουβεντιάσει:
— «Κώστα μ' γιὰ γράψ' ἕνα χαρτί, κ' ἕνα κομμάτι γράμμα, γράψε καὶ μέσ' ἔς τὸν Καρλῆ, ἔς αὐτοὺς τοὺς στρατιώτας, ἔς αὐτοὺς τοὺς δημογέροντας καὶ τοὺς κοτσαμπασίδες ποὺ στάθηκαν χαϊνίδες ἔς ὅλο μαζὸ τὸ ντουβλέτι, νὰ ῥθουν νὰ ῤῥηουν τᾶματὰ καὶ νὰ μὲ προσκυνήσουν, κ' ὄρκο τοὺς κάνω ἔς τὸ Θεό, ἔς τὸ μέγα τὸν Προφήτη, ἅμα ποὺ προσκυνήσουνε νὰ τοῦσε συμπαθήσω. Κι' αὐτὸν τὸν Μάρκο Μπότσαρη δέν τότε συμπαθᾶω. θελᾶ τὸν πιάσω ζωντανό, ἔς τὴν Πόλι θὰ τὸν στείλω, γιὰ νὰ τᾶκούσῃ ὁ βασιλιάς καὶ ὅλα τὰ ῤιτσιάλια, καὶ ὅλοι οἱ ῤαγιάδες μας νὰ πάρουνε ἱμπρέτι».

Ἡ ὄρμη τοῦ ἀγερῶχου Βεζίρου ἀνεκόπη ἐν Καρπενησίῳ, ἄλλ' ὁ ἐν τῇ μάχῃ ἐκείνῃ ἐπισυμβᾶς ἡρωϊκὸς θάνατος τοῦ Μάρκου Βότσαρη ἀφήκεν αὐτῷ ἐλευθέραν τὴν διόδον, καὶ κατατροπώσας τοὺς Ἑλληνας ἐν ταῖς κλεισωρεῖαις τοῦ ὄρους Καλιακούδας κατῆλθε διὰ τῆς Ναυπακτίας καὶ ἠνώθη μετὰ τοῦ Ὁμέρ Βριώνη ἐν τῇ Γουριᾷ, χωρὶφ κειμένῳ παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀχελώου, τῇ 17 Σεπτεμβρίου.

Ἡ ὁδὸς τῆς θαλάσσης ἦτο ἀνοικτὴ εἰς τὸν μουσουλμανικὸν στρατόν. Καταληφθέντων τῶν ἀπέναντι τῶν Πατρῶν χωρίων Γαλατᾶ καὶ Μποχώρι, οὐ μόνον ὁ ἐπισιτισμὸς αὐτοῦ ἦν εὐχερής, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Μεσολογγίου καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ ἐδύνατο νὰ διαπεραιωθῇ ἀκωλύτως εἰς τὴν ἀντίπεραν Πελοπόννησον καὶ νὰ καταπνίξῃ ἐν αἵματι τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν. Ἄλλ' οὕτε τὸ Μεσολόγγιον ἐπεχείρησε νὰ πολιορκήσῃ, οὔτε τὸ Ἀνατολικὸν ἐκυρίευσε. Μετὰ δύο καὶ ἡμισὺν μῆνας ἀπὸ τῆς ἐν Γουριᾷ στρατοπεδεύσεως, τὴν νύκτα τῆς 30 Νοεμβρίου 1823, ὁ Σερασκέρης μετὰ τοῦ Ὁμέρ Βριώνη ἀνέζευξαν ἐν σπουδῇ καὶ ἐπανῆλθον οὗτος μὲν εἰς Ἄρταν ἐκεῖνος δὲ εἰς Σκόδραν, ἀπολέσαντες ἐν ὄλῳ τὸ τέταρτον τοῦ στρατοῦ.

Οὕτως ἐματαιώθη ἡ ἐκστρατεία, ἐξ ἧς μετὰ πεπονηθείσεως προσεδόκα ὁ Σουλτάνος τὴν χεῖρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἀκλεῆς ἐκβασίς τῆς εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ἐπιδρομῆς τοῦ Βεζίρου τῆς Σκόδρας ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τὸν Μάρκον Βότσαρη. Συνετέλεσαν μὲν βεβχίως εἰς τοῦτο καὶ ἡ γενναία ἄμυνα τοῦ Ἀνατολικοῦ, καὶ αἱ ἀντιζηλῖαι καὶ ἔριδες τῶν Ἀλβανῶν πρὸς ἀλλήλους. Ἀλλὰ τὸ καιριώτατον τραῦμα κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σερασκέρη ἐπήνεγκεν ὁ Μάρκος Βότσαρης· τὸ ἡρωϊκὸν τόλμημα αὐτοῦ παρὰ τὸ Καρπενήσιον ἐνέπνευσε μὲν ἀθυμίαν καὶ ἀτολμίαν εἰς τὰ ἀσύντακτα στίφη τῶν Ἀλβανῶν, ἐπέρρωσε δὲ τὸ φρόνημα τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀνεθάρρυνεν αὐτοὺς νὰ ἐξακολουθήσωσιν εὐτόλμως τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα.

Τὰ κατὰ τὸ ἀνδραγάθημα τοῦ Βότσαρη, τὸ ἐπιστέψαν τὸν ἔνδοξον βίον τοῦ συμπαθεστάτου τῶν προμάχων τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας, ἀτελῶς ἢ ἀνακριτῶς περιγράφονται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν. Πλὴν τοῦ Σουλιώτου Κουτσονίκα, ὁ ὁποῖος ἔγραψε στηριζόμενος ἴσως εἰς μαρτυρίας συμπολιτῶν τοῦ μετασχόντων τῆς μάχης, καὶ τοῦ Σπ. Τρικούπη, οὐ ἢ βραχεῖα περιγραφή εἶναι κατὰ τὰ πλεῖστα σύμφωνος πρὸς τὰς διηγήσεις τῶν αὐτοπτῶν, καὶ πλὴν τῶν ἱστορικῶν ὅσοι μόνος πηγὰς εἶχον τοὺς δύο τούτους συγγραφεῖς, πάντες οἱ λοιποὶ περιέπεσαν εἰς ἀνακριθείας καὶ σφάλματα, ἢ παρεμόρφωσαν τὰ γεγονότα, παραπλανηθέντες ἐκ παντοίων παρηλλαγμένων καὶ ἀναξιόπιστων ἀφηγήσεων. Καὶ ὅμως μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἔζων ἀκόμη, μάλιστα ἐν Καρπενησίῳ, μάρτυρες αὐτόπται τῆς μάχης, ἢ παρ' αὐτοπτῶν ἀκούσαντες περιγραφὰς αὐτῆς. Εἰς τὰς μαρτυρίας δὲ τούτων, αἰτινες εἶναι ἀναντιρρήτως αἱ ἀσφαλέσταται τῶν πηγῶν, στηρίζεται καὶ ἡ ἡμετέρα ἐξιστόρησις, συμπληρουμένη ἐν τισιν ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ Κουτσονίκα.(1)

Οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων ὄπλαρχηγῶν ἐπειράθη νὰ παρακωλύσῃ τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν τοῦ Βεζίρου τῆς Σκόδρας, κατερχομένου ἐξ Ἀγρᾶφων. Ἐκ τῶν καπεταναίων τοῦ Ἀσπροποτάμου καὶ τῶν Ἀγρᾶφων ἄλλοι ἔφυγον ἅμα ἠγγέλθη ἢ εἰσβολὴ καὶ ἄλλοι ἐπροσκύνησαν· εἰς δέ, ὁ ἐκ Φουρνᾶς δολοφόνος τοῦ Λεπενιώτη,

ὁ Νικοθέος τὸ σκυλί, ὁ χριστιανομάχος, ὃν στιγματίζουσι τὰ δημοτικὰ ἄσματα, ἐτάχθη ὑπὸ τὰς σημαῖς τοῦ ἔχθρου μετὰ πενητήκοντα προδοτῶν. Ὁ Καραϊσκάκης βαρέως ἀσθενῶν ἔκειτο ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προυσοῦ· ὁ δὲ Μάρκος Βότσαρης ἐστρατοπέδευεν εἰς Λιθαδάκια τῆς Ἀκαρνανίας, ὅπως ἀντικρούσῃ τὸν Ὁμέρ Βριώνη καὶ τὸν Ἰουσοῦφ πασσᾶν Σέρεζλην, οὐ ἠγνῶει τὴν ἀποτυχίαν καὶ τὴν εἰς Πάτρας ἐπάνοδον,

Οὕτως ὁ Σερασκέρης διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἔφθασεν ἀνενόχλητος περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου εἰς Καρπενήσιον. Ἡ κωμόπολις αὕτη, ὀνομασθεῖσα οὕτως ὑπὸ τῶν Τούρκων, κατὰ τινα γνώμην, ὡς φέρουσα τὸν λευκὸν ἐπεנדύτην τῶν χιόνων τοῦ Τυμφορηστοῦ, (*) κεῖται ἐν ταῖς ὑπωρεῖαις τοῦ ὄρους τούτου, ἐν τῇ κλιτῆι τοῦ βουνοῦ Ρόβιας. Ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ ἀμιγῆς ἐλληνικὸς

(1) Διατρίψαντες κατὰ τὸ παρελθὸν ἕνα βραχὺν χρόνον ἐν Καρπενησίῳ, δυστυχῶς ἕνα μόνον εἶδομεν αὐτόπτην μάρτυρα, τὸν γυναικάδελφον τοῦ ἀνωτέρω μνημονευομένου Ρεμογιάννου. Ἄλλ' ἠτύχησαμεν νὰ ἀκουσῶμεν λεπτομερῆ περιγραφὴν τῆς μάχης παρὰ τοῦ εὐπαιδευτοῦ δημάρχου Καρπενησίων κ. Κ. Ἰατρίδου, ὁ ὁποῖος ἐγίνωσκε πάσας τὰς λεπτομερείας ἐκ διηγήσεων αὐτοπτῶν, μάλιστα δὲ τοῦ πατρὸς του, (γραμματέως χρηματισαντος κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνου τοῦ Βύρρατος ὄπλαρχηγοῦ Ἰω. Γιολδάση) καὶ τῶν Τζαβχλιῶν.

(2) Κάρ, τουρκ. χιόν· μπενίς ἐπεנדύτης.

νῦν, ἦν τότε ἀνάμικτος ἀποτελούμενος ἐκ Τούρκων, Ἑλλήνων, Βλάχων καὶ Γύφτων, κατοικούντων εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου, σιδηρουργῶν τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου καὶ δημίων, ὅτε τοῖς παρείχετο εὐκαιρία πρὸς τοῦτο. Ὁ Βεζίρης μετὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς ἀκολουθίας του κατέλυσεν ἐν Καρπενισίῳ εἰς τῆς Κωσταντέλαινας τὸν πύργον· μικρὸν δὲ μέρος τοῦ στρατοῦ, παρέμεινεν ἐν ταῖς ἄλλαις οἰκίαις τῆς κωμοπόλεως· οἱ λοιποὶ κατηλύσθησαν ἐν τῇ πρὸ τοῦ Καρπενισίου ἐπιμήκει κοιλάδι, ἣν διαρρέει χεῖμαρος καὶ περαιτέρω παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ χειμάρου τούτου, εἰς τὴν λαγκαδιάν.

Ἡ θέσις ἐκρίθη κατάλληλος ὅπως ἀναπαυθῆ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ὁ στρατὸς ἐκ τῆς ἐπιπόνου διὰ τῶν ὁρέων πορείας. Ἡ κοιλάς τοῦ Καρπενισίου περιβαλλομένη πανταχόθεν ὑπὸ ὁρέων, θὰ ἦτο ἀπρόσιτος εἰς τὸν ἐχθρόν, ἂν δι' εὐαρίθμου φρουρᾶς κατελαμβάνοντο αἱ κλεισώρειαι. Ἄλλ' ὁ ὑπερήφανος Σερασκέρης ἐκρινε περιττὴν τοιαύτην προφυλαξίν, περιφρονῶν τοὺς ἀσθενεῖς ὁμίλους τῶν Ἑλλήνων ἐπαναστατῶν, οὓς ἕως τότε εἶδε μετὰ τρόμου φεύγοντας ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἡ μόνη δὲ εἴσοδος εἰς τὴν κοιλάδα, ἣ διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμίου, κατείχετο ὑπὸ τριῶν περίπου χιλιάδων γενναίων Μιρδιτῶν, ἀποτελούντων τὴν προφυλακὴν τοῦ στρατοῦ. Ἀνωτέρω δὲ τοῦ καταυλισμοῦ τῶν Μιρδιτῶν πρὸς τὸ Καρπενισίον ἠγείρετο σεράγι τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Τὸ σεράγι τοῦτο, οὗ τῶν θεμελιῶν μόνον ἴχνη τινα σώζονται σήμερον, ἦτο ἐκτισμένον εἰς τὴν ρίζαν τοῦ βουνοῦ Κωνίσκου. Πλησίον δὲ τοῦ σεραγιῶ ὑπάρχει τὸ Κεφαλόβρυσον, πηγὴ ἀφθόνου ὕδατος, σχηματίζοντος ποτάμιον εἰσβάλλον εἰς τὸ Καρπενισιακόν. Ἐν τῷ χώρῳ τῷ μεταξύ τῆς συμβολῆς τῶν ποταμίων φύονται ἀμφιλαφεῖς καὶ ὑψηλαὶ πλατάνοι, ἐξ ὧν καὶ ἡ θέσις ὀνομάζεται *Πλατάνια*.

Νῦν τὸ ἀχαλίνωτον τοῦ χειμάρου ρεῦμα, ἔχει ἀνασπᾶσῃ προρριζους πολλὰς πλατάνους παρασύρη τὴν χλόην, καὶ δι' ἰλύος καὶ λίθων κατακαλύψη τὴν ἀπογυμνωθεῖσαν γῆν. Ἄλλὰ τότε διετῆρει ὁ τόπος ὅλην τὴν φυσικὴν καλλονὴν αὐτοῦ καὶ χάριν, ἧς ἐνεκα ἐξέλεξεν αὐτὸν ὁ Ἄλῆς ὡς ἀγαπητὸν ἐνδικαίτημα κατὰ τὸ θέρος. Θέλγει ὁμως καὶ σήμερον ἀκόμη τοὺς ὀφθαλμούς τὸ ἐκτυλισσόμενον θέαμα πρὸ τοῦ κατερχομένου ἐκ Καρπενισίου εἰς τὸ Κεφαλόβρυσον. Ἀριστερόθεν αὐτοῦ τὰ ὑψώματα τῆς Μιάρρας καὶ ἀπώτατα ἡ Καλιακοῦδα, ἔμπροσθεν δὲ φράσσει τὸ νόριζοντα ἡ σειρὰ τῆς Χελιδόνας. Πρὸ τῶν ποδῶν του ἐκτείνεται ἡ χαριστάτη κοιλάς, περικλειομένη ὑπὸ χθαμαλῶν βουνῶν, ὧν διακρίνεται ὁ ἐγγύτατα κείμενος Κώνισκος, βεσπόζων τῶν Πλατανιῶν καὶ τῆς λαγκαδιᾶς. Πυκνὰ δάση ἐλατῶν καλύπτουσι τὰ ὑψώματα, τὸν Κώνισκον καὶ τὴν Μιάρραν, καὶ δεξιόθεν τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον καὶ τοὺς πρόπο-

δας τοῦ Τυμφορηστοῦ. Μόνον αἱ χιονοσκεπεῖς κορυφαὶ τοῦ ὄρους τούτου ὑψοῦνται ὀπισθεν γυμναί. Πανταχοῦ κύκλῳ φυτεία δαφιλῆς, κάτω δ' ἐν τῇ κοιλάδι ἡ σύσκιος τῶν πλατάνων συστάς, καὶ δένδρα μεμονωμένα, καὶ χλοάζοντες ἀγροὶ ἀραβοσίτου, ὧν τοὺς φράκτας κοσμεῖ αὐτοφυῆς λυκίσκος.

Ἐκεῖ παρὰ τὸ Κεφαλόβρυσον καὶ τοὺς περίξ ἀγρούς κατηλύσθη τὸ κύριον σῶμα τοῦ στρατοῦ τοῦ Σερασκέρη. Εἰς δὲ τὴν Μεσοχώραν, τοῦτ' ἔστι τὸ μέρος τῆς κοιλάδος, τὸ χωριζόμενον τοῦ Κεφαλοβρύσου διὰ προεξοχῆς τοῦ βουνοῦ Κωνίσκου, βράχου μεγίστου καλουμένου Ἀγίου Δημητρίου, ἐσκήνωσε ἡ διὰ τῆς Φθιώτιδος ἐλθούσα ὀπισθοφυλακὴ. Ταύτης ἀποτελουμένης ἐκ τετρακισχιλίων περίπου ἀνδρῶν, ἠγείτο ὁ γηραιὸς Τζελαλεδίν μπέης, θεῖος τοῦ βεζίρου τῆς Σκόδρας.

Μετὰ διαμονὴν ὀλίγων ἡμερῶν ἐν Καρπενισίῳ, ὁ Βεζίρης ἐσκόπει νὰ προελάσῃ διὰ τῆς κοίτης τοῦ χειμάρου καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν διὰ Προυσοῦ εἰς Μεσολόγγιον. Πρὸ τούτου παρήγγειλε δι' ἐνὸς ἐντοπίου Τούρκου εἰς τὸν καπετάνιον τῆς ἐπαρχίας Γιάννην Γιολδάσην νὰ προσκυνήσῃ. Οὗτος σκοπὸν ἀμετάθετον εἶχε νὰ συμπολεμήσῃ μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ· ἀλλὰ φοβούμενος μὴ ἐκ τῆς ἀποτόμου ἀρνήσεώς του παρορμηθῆ ὁ Βεζίρης νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν καὶ καταστραφῶσι τὰ χωρία, δι' ὧν θὰ διήρχετο ὁ στρατός, προσεπάθησε νὰ κερδήσῃ καιρὸν, ὅπως προφθάσῃ νὰ φυγαδεύσῃ τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν ἐκείνων. Ὅθεν προσεποιήθη προθυμίαν πρὸς ὀποταγὴν, παρετήρησεν ὁμως ὅτι μικρὸν τὸ ὄφελος νὰ προσκυνήσῃ εἰς μόνον· καὶ προσεκάλεσε διὰ τοῦ Καρπενισιώτου Τούρκου τὸν Σερασκέρην νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ νὰ μὴ προσέλθῃ ἀμέσως, ἀλλὰ νὰ παραμείνῃ ὀλίγας ἡμέρας διὰ νὰ πείσῃ καὶ ἄλλους νὰ προσκυνήσωσιν. Ὁ Βεζίρης ἐθεώρησεν εὐλόγον τὸ αἴτημα τοῦ Εὐρυτᾶνος ὀπλαρχηγοῦ, ἐζήτησεν ὁμως πρὸς βεβαίωσιν τῆς εἰλικρινείας αὐτοῦ νὰ λάβῃ ὀμήρους στενωτάτους συγγενεῖς του.

Ἄλλ' οὐδεὶς τῶν συγγενῶν τοῦ Γιολδάση συγκατατέθη νὰ ἐκτεθῆ εἰς τοιοῦτον κίνδυνον. Βεβαίου ὄντος ὅτι ὁ ὀπλαρχηγὸς δὲν θὰ ἐξετελεῖ τὴν ὑπόσχεσιν, ἀλλὰ θὰ ἐπολέμει τὸν Βεζίρην ἦτο βέβαιος καὶ ὁ θάνατος τῶν ὀμῆρων. Εὐρέθησαν ὁμως δύο ἄνδρες, οἵτινες ὅπως σώσωσι τοὺς κατοίκους ἐδέχθησαν μετ' αὐταπαρνησίας νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὸν Βεζίρην, ὡς συγγενεῖς δὴθεν τοῦ Γιολδάση. Ἦσαν δ' οὗτοι εἰς ἱερεῖς, οὗ δυστυχῶς ἐλησμονήθη τὸ ὄνομα, ἐκ τοῦ χωρίου Λάσπης, καὶ ὁ Ῥεμογιάννος ἐπονομαζόμενος. Προσελθόντων δὲ τούτων εἰς τὸν Βεζίρην, ὁ Γιολδάσης ἔγραψεν εἰς τὰ χωρία, καὶ οἱ κάτοικοι «ἐπίασαν τὰ βουνὰ» διὰ νὰ σωθῶν.

[Ἔπεται τὸ τέλος]

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.